

Załącznik do uchwały
Nr ...../15
Rady Miejskiej w Międzyrzeczu
z dnia ..... 2015 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W GMINIE MIĘDZYRZECZ
NA LATA 2016 - 2020**

Międzyrzecz, listopad 2015

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015r. poz. 1390), która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób ją stosujących. Zgodnie z art. 6 pkt 2 ww. ustawy na gminie ciąży obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie między innymi poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Program określa działania, których celem będzie:

1. Zwiększenie w środowisku lokalnym dostępności i skuteczności pomocy dla osób uwikłanych w przemoc.
2. Podnoszenie kompetencji lokalnych służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Zwiększanie wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadaniem realizatorów Programu jest tworzenie i propagowanie rozwiązań merytorycznych i organizacyjnych związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz dostarczenie mieszkańcom Gminy Międzyrzecz wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z tym problemem, a także motywowanie społeczności lokalnej do podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy.

Ustawa nie precyzuje okresu, na jaki Program powinien być uchwalony, dlatego proponowany okres Programu upływa wraz z terminem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Międzyrzecz tj. w 2020 roku.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

- I. Podstawy prawne opracowania Programu
- II. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy w rodzinie
- III. Diagnoza problemu przemocy w Gminie Międzyrzecz
- IV. Cele Programu, obszary działania, wskaźniki
- V. Instytucje i podmioty realizujące Program
- VI. Spodziewane efekty
- VII. Miejsce i czas realizacji Programu
- VIII. Monitorowanie Programu
- IX. Finansowanie Programu

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy jest:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją,
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1286),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015r. poz. 1390),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz.163, z późn. zm.)

Według polskich regulacji prawnych przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), które jest ścigane z urzędu.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Od sierpnia 2010 r. nie wymaga się zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na jej założenie. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są

zobowiązane niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Międzyrzecz na lata 2016–2020 zgodny jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2014-2020, przyjętym Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. i Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjęty uchwałą nr XXXIII/315/2009 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 23 marca 2009 r.

I. TEORETYCZNE PODSTAWY ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc domowa zdefiniowana została w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: „Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania. Powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie:

- intencjonalne i skierowane przeciwko członkom rodziny;
- naruszające prawa i dobra osobiste ofiar. Sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa człowieka np. nietykalność cielesną;
- wykorzystujące wyraźną dysproporcję sił – ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- powodujące ból i cierpienie.

Wyodrębnia się następujące rodzaje przemocy:

- Przemoc fizyczna;
- Przemoc psychiczna;
- Przemoc seksualna;

- Przemoc ekonomiczna;
- Zaniedbanie, czyli ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Fazy przemocy:

Przemoc w rodzinie nie jest zwykle zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się następujących po sobie faz:

1. Faza narastającego napięcia - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe. Przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.
2. Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.
3. Faza miodowego miesiąca – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi. I nawet jeśli przed chwilą chciały uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli. Z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE MIĘDZYRZECZ

Trudno ocenić skalę przemocy w rodzinie, najlepiej obrazują ją statystyki, opracowane na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zebrane w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2013 – 31.X.2015

Rok	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskich Kart		Liczba rodzin objętych pracą Grup Roboczych
	Łącznie	w tym nowe	
2013	103	68	102
2014	117	73	112
Do 31.X. 2015	57	39	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Międzyrzeczu

Dane te jednak nie oddają w pełni obrazu przemocy na terenie Gminy Międzyrzecz. Zjawisko to jest powszechne, jednak nie zawsze jest ujawniane, co utrudnia rozpoznanie i przeciwdziałanie przemocy. W ostatnim czasie zauważalna jest tendencja wzrostowa osób szukających wsparcia i pomocy w sytuacjach przemocy domowej, dlatego też liczba Niebieskich Kart wzrasta. Prowadzone działania lokalne jak i ogólnopolskie, powodują zmiany świadomości społecznej i z jednej strony zwiększa się gotowość domniemanych ofiar przemocy do ujawniania takich spraw, a z drugiej wiążą się z większym profesjonalizmem przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy.

III. CELE PROGRAMU, OBSZARY DZIAŁANIA, WSKAŹNIKI

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Międzyrzecz.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

4. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w celu poprawy współpracy i skuteczności podejmowanych działań

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców.

A. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel główny:

Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Międzyrzecz w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Międzyrzecz w zakresie instytucji udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie dostępności oraz poprawa skuteczności ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy.
4. Wdrożenie systemowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Podnoszenie wiedzy w społeczności lokalnej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez zamieszczanie informacji na stronie internetowej, rozpowszechnianie ulotek, materiałów edukacyjno – informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
2. Zbieranie i analiza danych dotyczących występowania aktów przemocy w rodzinie.
3. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie przeciwdziałania agresji i przemocy m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach szkolnych programów profilaktyki.

4. Prowadzenie poradnictwa oraz działań edukacyjnych służących wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo –wychowawczych rodziców, szczególnie w rodzinach dotkniętych przemocą.

Wskaźniki:

- Liczba spotkań organizowanych dla mieszkańców, instytucji i organizacji wspomagających rodziny, pracujących z dzieckiem i rodziną, udzielających pomocy w sytuacjach kryzysowych;
- Liczba materiałów edukacyjno – informacyjnych;
- Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa;
- Liczba osób, które stwierdzą, że podniosły swoją wiedzę na temat przemocy w rodzinie wskutek uczestnictwa w działaniach informacyjnych;
- Liczba zrealizowanych zajęć w szkołach w zakresie przeciwdziałania agresji;
- Liczba uczestników zajęć realizowanych w ramach szkolnych programów profilaktyki;
- Liczba rodziców, którzy wzięli udział w działaniach edukacyjnych służących wzmocnieniu ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych;
- Liczba analiz i opracowań statystycznych dotyczących przemocy w rodzinie.

B. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel główny:

Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.
2. Zapewnienie pomocy i wsparcia oraz bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Działania:

1. Koordynowanie i doskonalenie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
2. Świadczenie poradnictwa psychologicznego, prawnego, zawodowego, socjalnego i rodzinnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy miejsc schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej prowadzonym przez PCPR w Międzyrzeczu.
4. Prowadzenie działań terapeutycznych dla ofiar przemocy.
5. Działalność Grupy Wsparcia dla ofiar przemocy.
6. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
7. Zapewnienie pomocy materialnej ofiarom przemocy w rodzinie.
8. Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc z osobami dotkniętymi przemocą.

Wskaźniki:

- Liczba materiałów informujących o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy ofiarom przemocy w środowisku lokalnym;
- Liczba osób, które skorzystały z różnych form poradnictwa;
- Liczba udzielonych porad, konsultacji i innych form udzielonej pomocy;
- Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych;
- Liczba placówek i instytucji udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy;
- Liczba placówek udzielających schronienia ofiarom przemocy;
- Liczba osób korzystających ze schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej;
- Liczba osób uczestniczących w Grupie Wsparcia.
- Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych rodzinom dotkniętym przemocą.
- Liczba zatrzymań sprawców przemocy;
- Liczba zastosowanych środków zapobiegawczych typu: dozór policji z zakazem kontaktowania się, tymczasowe aresztowanie, nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z ofiarą przemocy;
- Liczba złożonych do sądu wniosków o zastosowanie środków zapobiegawczych, karnych i probacyjnych wobec sprawców przemocy.

C. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
2. Zwiększenie skuteczności działań korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy.
2. Opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie.
3. Interweniowanie oraz reagowanie odpowiednich służb na stosowanie przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- Liczba podmiotów realizujący programy korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy;
- Liczba sprawców przemocy, którzy wzięli udział w programach korekcyjno – edukacyjnych;
- Liczba założonych Niebieskich Kart;
- Liczba osób realizujących indywidualny plan pomocy;
- Liczba zakończonych procedur Niebieskich Kart, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pracy;
- Liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie;
- Liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia;

- Liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez umorzenie postępowania.

D. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Cel główny:

Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w celu poprawy współpracy i skuteczności podejmowanych działań.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie możliwości udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego, których celem jest podniesienie kompetencji osób pracujących z ofiarami lub sprawcami przemocy.
2. Zapewnienie możliwości podniesienia kwalifikacji i kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozpoznawania wczesnych symptomów występowania zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Poprawa jakości i sprawności świadczonych usług w zakresie przemocy w rodzinie przez instytucje do tego zobowiązane i uprawnione.

Działania:

1. Uczestnictwo w szkoleniach, doradztwie, warsztatach, konferencjach przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury Niebieskiej Karty, (szkolenia wspólne i resortowe),
2. Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
3. Zapewnienie poradnictwa i wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie w formie superwizji.

Wskaźniki:

- Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób pracujących z osobami doświadczającymi lub stosującymi przemoc w rodzinie;
- Liczba osób, które skorzystały ze szkolenia dla osób pracujących z osobami doświadczającymi lub stosującymi przemoc w rodzinie;

- Liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje: podniesienie poziomu wykształcenia, zdobycie dodatkowych uprawnień;
- Liczba spotkań instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Liczba udzielonych porad, konsultacji i innych form udzielonej pomocy osobom pracującym bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie;
- Liczba superwizji;
- Liczba osób uczestniczących w superwizji.

IV. INSTYTUCJE I PODMIOTY REALIZUJĄCE PROGRAM

- Urząd Miejski w Międzyrzeczu
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu
- Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu
- Prokuratura Rejonowa w Międzyrzeczu
- Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu
- Kuratorskie służby sądowe
- Międzyrzeckie Centrum Leczenia Uzależnień
- Placówki służby zdrowia w gminie Międzyrzecz
- Szkoły i placówki oświatowe w gminie Międzyrzecz
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka rodziny
- Kościoły i związki wyznaniowe

V. ZAKŁADANE EFEKTY

1. Zmniejszenie poczucia bezradności ofiar przemocy.
2. Zwiększenie wiedzy instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie na temat zjawiska przemocy – diagnoza rzeczywistego rozmiaru zjawiska na terenie Gminy Międzyrzecz.
3. Zwiększenie skuteczności działań.

4. Zmiana postaw społecznych wobec przemocy.

VI. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Program będzie realizowany na terenie gminy Międzyrzecz w latach 2016 - 2020. Wdrażanie rozpocznie się po jego uchwaleniu, a działania zaplanowane do realizacji będą wprowadzane w formie ciągłej

VII. MONITOROWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie Programu w przyszłości. Monitorowanie programu będzie prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu na podstawie informacji uzyskanych od realizatorów Programu. Ostateczne efekty podsumowane zostaną w raporcie sporządzonym po zakończeniu realizacji Programu. Przy ocenie Programu będą brane pod uwagę następujące wskaźniki:

1. Liczba osób/rodzin objętych pomocą.
2. Liczba osób przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Ilość działań profilaktycznych w placówkach oświatowych.
4. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych.
5. Ilość uczestników grup wsparcia.
6. Liczba uruchomionych procedur „Niebieska Karta”.
7. Liczba ofiar przemocy w rodzinie.
8. Liczba osób biorących udział w programach korekcyjno – edukacyjnych.
9. Liczba postępowań przygotowawczych wobec sprawców przemocy.
10. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.

VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Międzyrzecz, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.